

Kaksötő István

Az öreg Joe meg a félelem

A két szomszéd ült a garázs előtt, az árnyékban, mint minden nyári reggel, hacsak nem esett, vagy más szokatlan esemény közbe nem jött. Megtárgyalták a világ ügyes-bajos dolgait, vitatkoztak, ellentmondtak egymásnak, literszámra itták a kávé és úgy általában élvezték a semmittevés fáradalmait.

De nem ma. Dan Wilson nem kis aggodalommal nézte az öreget - csak úgy oldalvást, hogy ne legyen feltűnő - aki már jó félórája egy szót sem szólt, már kiürült a kávé bögréje is csak lógott a kezében. Közönyösen bámult maga elé. Az, hogy semmi sem történik az utcában, nem rendhagyó, szombat lévén mindenki lustálkodott, ismét egy agyrepesztő meleg nap ígérkezett, még a szokásos korai fűnyírók is inkább a hűvös hálószobákban heverték.

- Locsolni kéne - törte meg a csendet Dan, de az öreg nem vett tudomást róla, hát témát változtatott - Jacques Gillis eltörte a lábát.

- Úgy kell neki.

- Mi baja van magának Gillissel?

- Nekem? Semmi.

- Akkor mért mondja, hogy úgy kell neki?

- Hát mit mondjak?

- Mondja, hogy *szegény Jaques...*

- Okay, szegény Jaques! Most boldog?

Hosszú szünet.

- Joe! Valami nem stimmel, nem tetszik nekem, hogy ilyen hallgatag.

- Sajnálom, hogy csalódást okozok...

- Máli?

- Máli okay. Hagyjon békén...

Még hosszabb szünet.

- Székrekedés! - csapott a homlokára Wilson. Erre aztán az öreg szó nélkül ott hagyta a szomszédját, az még próbált békülni, sikertelenül.

Joe Balog kissé tétova léptekkel araszolt át az úton, majd, mint aki meggondolta magát, megállt az út közepén, belenézett az üres bögrébe... legyintett és visszafordult. Megállt az ülő szomszéd előtt, majd néhány szusszanásnyi szünet után neki szegezte a kérdést:

- Mondja Wilson, de őszintén, gondolja, hogy én bolond vagyok?

- Őszintén? Hát néha bizony vannak kételyeim...

- Na, nem úgy... hanem klinikailag. Süsü. Elmebeteg.

- A fenéket... miről beszél?

- Nézze, én tudom, hogy maga szeret pletykálni, - közelebb húzta a széket és leült szemben az barátjával, - de ígérje meg, hogy amit mondok, most az egyszer köztünk marad.

- Hát, ha magának az olyan fontos, hát ígérem.

- Az asszonynak se!

- Annak se.

- Hát én azt hiszem, hogy beköszöntött az aggkori szenilitás.
- Joe, az isten szerelmére, nyolcvan éves... min csodálkozik?
- Na, és a pletykáláson kívül, ne is humorizáljon...
- Okay, okay...

- Esténként, mielőtt lefekszem, rendszerint körbe megyek a házon, hogy minden rendben van-e. A múlt este, az ebédlő ablak nyitva volt, hát becsuktam. Akkor látom, hogy egy légy benn maradt az ablak és a szúnyogháló között. Úgy kell neki, gondoltam, utálok a legyeket, koszba-szarba turkálnak, aztán mászkálnak az ember pofáján. Még néztem is egy pillanatra, hogy kétségbeesetten próbálkozik kiszabadulni, aztán leoltottam a lámpát és felmentem a hálóba. Olvastam egy órácskát, elég unalmas volt a könyv, elálmosodtam. Rendszerint hamar elalszom, fel sem ébredek úgy hajnali négyig, nagyritkán kell üríteni...

- Jó magának... én rosszul alszom...

- Ne szakítson félbe, most nem magáról van szó. Hirtelen felébredtem, valami rossz érzés fogott el, ránézek az órára, fél tíz. Alig egy fél órát aludtam. Felgyújtottam a lámpát és próbáltam olvasni... Nem ment, nem tudtam koncentrálni...

... A légy.

... Nem ment ki a fejemből, próbáltam elhessegetni a látványt, hogy repked, mászkál az üveg meg a háló között... még hallottam is a kétségbeesett zümmögését. Na és? Egy légy. Szemtelen, utálatos rovar... elképesztő számban szaporodik, terjeszti a bajokat, mondogattam magamnak, majd reggelre megdöglik. Különben is, meddig él egy légy? Napokig? Egy hétig? Nem mintha valakinek hiányozna, nem várják otthon az apró legyek, hogy a mama kaját hozzon... minek jött be a házba? Úgy kell neki. Minden gondolkozás nélkül csapom agyon, ha kézre esik, akkor miért nem hagy a gondolat nyugodni, hogy a csukott ablak mögött egy légy kimúlik? De mi van, ha fél?

...Múlt az idő, csak nem jött álom a szememre...

...Dan, rálépett már maga a macskája farkára? Hallotta már, mekkorát vonyít a fájdalomtól? Hallaná az apró madarak kétségbeesett csivitelését mikor lecsap közéjük a héja. Félnék! Éreznek... féltik az életüket, fáj, ha bántják őket. Ha fél és érez egy macska, vagy egy parányi pinty, akkor az is feltételezhető, hogy fél és érez egy bogár. Hol van a határ ahol eldöntjük, együtt érzünk egy lényel vagy sem. Látott már maga egy büszkén vigyorgó gyereket, kezében a horgon vergődő, hápogó arasznyi hallal, bizonyítani a világnak, hogy lám csak lám, már lassan emberré nő... passzióból képes ölni. Az csak egy hal... Hölgyeim és uraim, még csak sírni se tud.

...De fél és fáj! Én elhiszem. Azt is hiszem, hogy a félelem a legerősebb és a legtartósabb érzés, ami létezik. Mélyen vésődik a tudatba s vissza-vissza tér. Félni nagyon rossz... Én tudom, higgye el Wilson... én nagyon is tudom.

Aztán a két szomszéd csak ült szótlánul a csendes nyári reggelen, távol a világ minden bajától kényelemben, biztonságban. Két nyugdíjas öreg semmitől sem félve, fájdalom is csak ami a korról jár, nem ember, múló idő okozta. Wilson kissé zavartan babrált az üres kávéscsupporral a kezében, nem volt hozzászokva az ilyesfajta beszéd témához. Mit is mondjon? Ilyenkor jobb, ha hallgat az ember. Már-már úgy látszott,

hogy Joe befejezte a mondókáját, sóhajtott is egy nagyot, feltekintett a felhőtlen égre, mint aki onnan várna választ, vigasztalást... majd egy fokkal halkabban folytatta:

- Már több mint ötven éve annak... az ó-hazában... - Dan, erről senki se tud errefelé, nem szeretek beszélni róla, még kevésbé emlékezni, de néha, mint most ez az ostoba légy eset is, felkavarja az embert.

...Elég az hozzá, hogy becsuktak... azzal a határozott ígérettel, hogy ki is nyírnak... mire jön a reggel.

- Te úr isten... mit csinált? Bankot rabolt? Kit ölt meg?

- Ne szakítson félbe... Hallott maga a forradalomról?

- Melyik... milyen forradalomról?

- Ötvenhatban a ...

- Maga viccel? Ötvenhatban én tizennégy, tizenöt éves voltam... még a farmon disznókat etettem meg tehenet fejtem... azt se tudtam, hogy a maga országa létezik. A messzi külföld nekem Buffalo volt. Forradalom? ...És csak úgy becsukták? Remélem, azért fellebbezett?

- Wilson!!! Tudja maga egyáltalán, hogy mi az, hogy forradalom? Fellebbezni? Kihez? Mihez? Az első jele a forradalomnak, hogy minden törvény, minden logika fel van függesztve. És az okay... mert ugye van a nagy ügy... ami a zászlókra van írva, a nagy, szent ügy, amire mindenki esküszik...

...Ja, majdnem mindenki. A baj ott van, hogy a nagy ügy mellett, annak az ürügyén még ezrével bukkannak fel a kis sötét mellék ügyek. A *minden szabad* állapotban előbújnak a pszichopata, szadista örültek. Szabad ölni büntetlenül és nekik mindegy, hogy ki kerül a puszkavégre... a vadász öröme a holt áldozat. A korlátlan hatalom gyönyöre, amiről az ego-mániás mindig álmodott, most egyszeribe' adva van. Nekem egy ilyen örültelet gyűlt meg a bajom, aki eldöntötte, hogy megvédi a rendet s ahhoz engem likvidálni kell. De nem ez a lényeg s amint látja megszabadultam és élvezhetem a maga illusztris társaságát. A lényeg az a pillanat, mikor a cella ajtaja becsapódik az ember mögött. A lényeg a félelem, hogy nincs kiút, hogy itt a vég. Hiszem, hogy vannak, akik rejteni tudják, de nem hiszem, hogy akármilyen élőlény, legyen az ember, vagy állat ne érezné a halálfélelmet. Elmúlhat a veszély, de az érzés örökre ott marad, mint gránitba vésett sírfelirat.

... Több mint ötven év is elmúlt, amint mondtam, nem szeretek róla beszélni, se emlékezni. Néha, mikor az évfordulás ricsaj ide is eljut, próbálom magam távol tartani, mert ugye nagyban folyik a vita, írják a történelmet, főleg azok, akik nem élték át. Már nem az én dolgom... de hiszi, vagy sem, ez a hülye légy ügy felkavart.

... Csak hánykolódtam a sötétben, kivert a hideg verejték, újra, meg újra hallottam mögöttem az ajtó csapódását... vagy az ablak volt? Egy idő után már nem tudtam különbséget tenni, én csuktam, vagy engem csuktak be... néhány pillanatra a félelem érzése olyan eleven volt, mintha nem is múlt volna el ötven év... Végül lebotorkáltam és lámpát sem gyújtva... csak úgy sötétben, kinyitottam az ablakot.

...Ne legyenek én hóhérja egy kurva légynek... élt-e vagy sem, nem akartam tudni...

Wilson csak csóválta a fejét, neki-neki fogott, hogy mondjon valamit, de semmi értelmes nem jutott eszébe, hát inkább hallgatott.

Az öreg, hogy idáig eljutott, szinte megkönnyebbülve dőlt hátra a székén... érezte, hogy el kellett mondani valakinek és ki másnak? Az eszébe sem jutott, hogy a szomszédja tán nem is érti, hogy mi is az igazából félni. Honnan is tudná?

- Lehettem úgy nyolc esztendő... - törte meg Wilson a csendet – egy süldő malac elszökött... már sötétedett, mire megtaláltam a szomszéd kukoricásában... nem mertem haza menni, féltem az anyámtól... Tudom, tudom... - mentegetőzött, ahogy az öreg rosszállóan nézett rá a szemüvege fölött, - tudom, hogy az más, de higgye el ha maga valaha kapott volna tőle egy pofont, akkora tenyere volt mint egy sütőlapát... maga is félt volna.

- Na, most már legalább tudom, hogy néha mitől olyan lüke. Az anyai pofonok. No de, hadd mondjam tovább.

- Végül is feladtam a próbálkozást, hogy elaludjak, négy óra után felkeltem. A kávé lecsurgott, kiengedtem a kutyát, enni kapott a macska és én egy lüktető, másnapos fejfájással leültem a computerhez, hogy a reggeli híreket átnézzem. Ahogy a monitor kivilágosodott... mit látok? Ott ül a légy a kellős közepén...

- Egy légy...

- Nem csak *egy légy... a légy!*

- Ne marhászkodjon... honnan tudta maga, hogy az, az a légy? Bemutatkozott?

- Mit gondol... az én házamban nem repkednek a legyek tucat számra... Ha én mondom, hogy az az én legyem volt, akkor maga mérget vehet rá, hogy az az én legyem... Kapis?

- Okay, okay... legyen igaza.

- Nekem mindig igazam van... Mivel nem csaphatok a monitorra, elhessegettem. Rászállt a lámpaernyő szélire és nézett. Nézett és dörzsölgette a kezeit...

- Egy légynek nincs keze, még ha az a maga saját legye is...

- Mit tudom én... állt a négy lábán és az elülső kettőt összedörzsölte... nevezze annak, aminek akarja. Elzavartam, visszarepült a monitor szélire. Úgy csináltam, mint aki nem veszi észre... egy idő után bemászott a középre és szemezett velem. Kezdett idegesíteni. Bementem a fürdőszobába, jött utánam... nem szólt egy szót sem... izé, akarom mondani nem is zümmögött, csak ült a tükör közepén. Kinyitottam az ajtót és leoltottam a lámpát. Ültem a sötétben vagy öt percig, na, gondoltam, most kitoltam velem, biztos kirepült a világosság felé. Kisurrantam... nem láttam sehhol. Mire a konyhába értem, már ott várt a szekrény ajtaján... a dög, csak vigyorgott. Így ment ez egész nap. Én próbáltam megszabadulni tőle az meg csak jött akármerre mentem.

...Másnap reggel felébredek... mit gondol mi az első, amit látok?

- A legyecské... - vihogott a jó szomszéd.

- Pipa lettem, előszedtem a légyecsapót azzal a határozott szándékkal, hogy agyon csapom. Megérezhette a disznó, hogy mit akarok... attól kezdve tartotta a távolságot, de nem maradt el mellőlem. Próbáltam kicsalni a házból, kiléptem az ajtón, nyitva hagytam és vártam. Egyszer csak, látom, hogy ott repked, na, mondom, gyere, csak gyere milyen szép az idő idekint... az meg csak röhögött és ült az ajtófélfán...

- És én hülye, megesküdtem, hogy nem mondom el senkinek... Joe Balog röhögő legyecskéje...

- Wilson! Kitekerem a nyakát, ha erről egy szót is mer szólni, akár kinek.

- Okay, okay...

- Feladtam a harcot... na és, gondoltam, majd csak feladja és békén hagy. Csináltam a dolgom, jöttem mentem... egy idő után azon vettem magam észre, hogy kerestem ott van e. Ott volt. Kitartóan kísért amerre jártam, mint az árnyék... megszoktam. Így ment ez három napig, én meg a légy elválaszthatatlan haverok, már szinte hiányzott, ha nem láttam. Egészen ma reggelig...

- Mi, ...mi történt?

- A macska megette.

- Na, ne mondja. A maga legyét?

- Ja... Hallott már maga arról az indián hiedelemről, miszerint, ha valaki megmenti valakinek az életét, örökre felelős marad érte?

- Sose hallottam. Szóval magának vigyáznia kellett volna a legyecskére?

- Valahogy úgy... Az orrom előtt ütötte le a macska, még pörgött egy párat a hátán, kapálózott a lábaival... aztán, hamm, bekapta.

- Ez a világ rendje. Min csodálkozik? Eszik egymást...

- Útálom a rendet, vagy nevezze akárminek... akár a jóisten, akár Mister Darwin rendelte így. Tudom a macskám nem egy angyal, egerészik... madarat is fog, de ne csinálja a szemem előtt. Útálom, ahogy a héja ül a filagória tetején és tépi, marcangolja a verebet...

- Tökéletesen megértem, sérti a humánus érzékenységét... a széplelkű öreg Joe. Szar a világ.

- Nekem mondja?

Még ültek szótlánul egy jó darabig... ki-ki a saját gondolataival küszködve, halálfélelem, felelősség meg a teremtői bölcsesség. Végül az öreg Joe felállt, nyújtózott óvatosan, felnézett a felhőtlen égre és lezárva a filozofikus témát bejelentette:

- Na, ma megint meleg lesz... megyek locsolni – s azzal otthagytá a barátját.
